

Plaat, mis meenutab Veljo Tormise ja Tõnu Kaljuste koostöö sügavaid juuri

KERSTI INNO
Klassikoraadio
võrnetoimetaja

ARVUSTUS

Veljo Tormis
«Reminiscentia»
ECM

Ouline Saksa plaadifirma ECM Records andis välja Veljo Tormise loominguga albumi «Reminiscentia» («Meenutused»), mille on Tõnu Kaljuste juhutamisel salvestanud Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester.

se lahkumist. See on ommoodi mälestuste album, meenutused helilooja ja dirigendi loomingulise koostöö erinevatest aegadest.

Mitu esmasalvestust

Kaljuste on tuntuud ineliste kavade meistriina. Ka sel albumil on teosed valitud ja rastratud nõnda, et igatüki neist parimal moel mõjule pääseks. Seda Kaljuste annet on tunnustanud ka Tormis. Albumil on mitme teose esmasalvestused ning tuntud kooriteoste uued seaded.

Selle peakiri, mis viitab nii mälestustele, meenutustele, unistustele, hivasüfatile kui ka tagasivaatele, on viide Tormise tsükstile aastast 2009, mille moodustavad orkestriseaded helilooja 1960. aastal kirjutatud koorilauldest. Kaunistes tervitustes kujundavad albumi äga seda raamivad teosed: «Tornikell minu külas» ja «Helletused».

Albumi avalugu «Tornikell minu külas» on üks märgilisemaid teoseid koori algusaegadest koos «Rana neeldmise» ja «Ingerimaa õhtutega». Oieti telis Kaljuste heliloojalt selle teose veel enne Eesti Filharmoonia Kammerkoori ametlikku asutamist. Dirigent on meenutanud, kuidas ta läks Fernando Pessoa tekstiga helilooja ukse taha sooviga, et Tormis looks kammerkoori Ellenhein kontserditurnee tarvis teose.

Ka sel albumil on teosed valitud ja reastatud nõnda, et igatüki neist parimal moel mõjule pääseks.

«Reminiscentia» on esimene plaat Tormise muusikaga, mille Tõnu Kaljuste on salvestanud pärast Veljo Tormi-

Veljo Tormis • Tõnu Kaljuste • Peeter Jalakas
18.-25. august • Sääranna Küla • Kuusatu veld
www.kuusatu.ee • www.postimees.ee • 36 239 8006

Veljo Tormis «Eesti ballaadide» plakkati ees. Aasta on 2004.

FOTO: PEETER LANGOVITS

Uuel albumil viitab see koori, dirigendi ja helilooja koostöö alguse sügavatele juurtele. See on mõjuv, kuidas Tormis on sidunud portugali poeedi sõnad Lääne-Eesti rahvaviisidega. Mõjuv on ka esitus. Hea, et see niidud suurepärase salvestisena olemas on! See tundub ainuvalmaliku avaloona albumile, mõeldes Pessoa sõnadele «On surm ainult maanteekäänd ja sind ei näe selle täkka, kuid sammude kaik on jäänd - me olemine ei lakka» kui austusavaldusele Veljo Tormisele.

Kantraat «Tornikell minu

Järville, kes dirigents 1979. aasta oktoobris ERSO ees oma viimast kontserti enne Nõukogude Liidust emigreerumist. Albumile on need laulud jäädvustatud Iiris Oja sugestiivses esituses. Ojas on õnnelikul moel ühendatud rahvalauliku moel ühendatud rahvalaule meistersitlikkusega.

2000. aastal teatas Veljo Tormis, et lõpetab tegevuse heliloojana ning selle tähtsaks jäb teos «Lauliku lõpusõnad». 2009. aastal tegi ta äga seaded keelpilliorkestrile 1964–1969 a cappella koorile loodud miniatuuride tsüklist «Looduspildid» alaseadega «Sügismaastikud», «Talve-mustrid», «Kevadkihtlud» ja «Süvemotiivid».

Kajaja kaugetest aegadest

Tormise muusikale annab hinnestature ja pinge sõna jõud, selle sisu ja dünaamika. Miniatuurides vahelduvad kiiresti emotsioonid ja sündmused. Tormis leidis nende väljendamiseks palju uusi kölavõtteid. Kes neid miniatuure ise laulnud, hakkab paratamatult orkestrimiatuure kuulates esialgu kaasa laulma, siis äga jääb kuulatama Tormise rikkalikku harmooniat ja kõlavärve Tallinna Kammerorkestri lummasavas esituses ning imetelma helilooja leidlikkust erinevate kujundite esiletõstmisel sobiva orkestriplii esituses.

Tormise enda seade on ka tema helgetimast teosest «Kolm mul oli kaunist sõna», mille algversioonist aastast 1962 oli meeskooriga ühendatud tantsisklav ja kirgas flööt. Seades sooloflöödile ja orkestrile aastast 2009 jääb «kaunite sõnade» interpreetimine peamiselt flöödile, millega Linda Vood ka mänglevat hakanama saab.

«Hamleti laul I» ja «Helletused» on sobivad lood albumi lõpetuseks. Tormis on kirjutanud need lood a cappella meeskoorile. Seades segakoorile ja orkestrile Maria Valdmaa silerdaval soleerimisel «Helletustes» kõlavad need kui kajaja kaugetest aegadest.